

Tredje delen om homosexuellas Livsöden

Dansaren och demonerna, en berättelse om omöjlig kärlek, är en berättelse av **Mian Lodalen** om hennes morbror, **Hans Wahlström**. Hon visste tidigt att det var något speciellt med honom. När hon som sjuåring frågade om porträttet hemma hos morföräldrarna fick hon svaret att han är "*din mammas bror*" och att han "*hade gått bort*". När hon frågade "*vart?*" fick hon svaret att han dött och att det var något med magen. Då förstod hon att det var inget hon skulle fråga vidare om. Ingen i släkten talade om hennes morbror.

Som tonåring i slutet av sjuttiotalet, fick hon av sin mamma veta att hennes morbror Hasse varit en begåvad dansare, anställd vid Kungliga Operans balett, att han var homosexuell och att han tog sitt liv 1964. Självmord och homosexualitet var tabu på den tiden och de två tillsammans var inget man pratade högt om. Efter femtiotalets häxjakter blev livet så svårt för många homosexuella att de valde att avsluta sina liv. I Sverige var homosexualitet vid den här tiden visserligen avkriminaliserat men i stället klassat som en psykisk sjukdom.

Nu har Lodalen följt upp sin morbrors historia och till slut, efter en del vända, valt att publicera den i en bok. Lodalen har tagit del av Hasses sjukjournaler. Via brev, mejl och telefonsamtal med kamrater och kollegor till morbrodern har en tydlig bild av honom trätt fram.

Hans Wahlström var bara femton år när han lämnade hemstaden Jönköping och for till storstaden Stockholm för att bli dansare vid Kungliga Operan. Utan någon egentlig skolning hade Hasse lyckats ta sig in som dansare i Operans balett. Där blev han också fast anställd.

Vid Operan möter han dansaren Tom, som blir hans stora kärlek. Som lyckligast är han kanske den sommar som de två bor och dansar tillsammans i Paris. Men Tom får aldrig veta vad Hasse känner för honom. Hasse vågar inte. Han är själv övertygad om att han är sjuk, han har helt internaliserat och tror på samhällets beskrivning av hans sexualitet som avvikande och onormal.

För att klara sin ekonomi arbetar Hasse dubbla skift som diskare på olika krogar i Stockholm. Han har ett pressat schema, det gäller att hinna med arbete, träning och föreställningar. Dessutom är det svårt för honom att hitta ett tryggt boende och han utnyttjas skamlöst av sin hyresvärd som dessutom är präst.

Dansen är hans allt, bara i den kan han känna sig helt fri och vara sig själv. Hasse arbetar under konstnärliga legender som **Lia Schubert**, balettakademins grundare och konstnärliga ledare, **Birgit Cullberg** och **Ingmar Bergman**. Han åker på turné och introducerar jazzbaletten i Sverige. Han uppträder i televisionen både i Frankrike och senare hemma i Sverige.

Men dansen innebär också en ständig stress över att hela tiden prestera på toppnivå för att få roller. I perioder tvivlar han på sin förmåga och han lider samtidigt av en underliggande, stark rädsla för att avslöjas för sin läggning och att bli uppsagd.

Hasse träffar **Elise Ottesen Jensen** på RFSU och hon försäkrar honom att han är helt normal. Men han tror henne inte. Självhatet är fruktansvärt. Enda sättet för honom att stå ut är självmedicinering. Hasse börjar missbruka Preludin, ett narkotikaklassat, starkt beroendeframkallande läkemedel som hans syster introducerat för honom. Det blir vägen in i ett tyngre missbruk. Han behöver snart droger för att orka prestera, droger för att slappna av, droger för att kunna sova. Doserna blir allt större och kostsammare.

Läsaren får följa Hasse på hans farliga och tröstlösa Golgatavandringar på jakt efter droger och efter tillfälliga möten i mörka parker, på toaletter och emellanåt också i fina våningar på Östermalm. Hasse är på väg rakt mot avgrunden.

När han på genrepet, dagen före premiären av Birgit Cullbergs Odysseus, fräntas huvudrollen störtar hans värld samman. Skammen och skulden blir omöjlig att bära. Efter en överdos hamnar han på Södersjukhusets psykiavdelning. Där behandlas han med elchocker och läkarna förslår även komabehandling. Då har Hasse fått nog.

Hans Wahlströms liv var i mångt och mycket kantat av motgångar och svårigheter. Stor ensamhet och ändlöst mörker. Han valde ett mycket krävande yrke där prestationen ständigt stod i fokus. Boken är, som titeln antyder, en skildring av kampen med de egna demonerna, men den största demonen är nog ändå samhället, den tid han levde i. Där behandlades hans sexualitet som något som måste bort, om det så skulle ske genom sterilisering, kastrering eller kanske genom lobotomi. Hans läggning var inte längre kriminell, i stället betraktades han som psykiskt sjuk. Hasse bröts ner av ett samhälle som inte accepterade honom och av det självhat som blev följd.

Det är en stor sorg att en så talangfull och begåvad människa och konstnär, går under i tron att hans kärlek är sjuk och onormal. Hasse var länge en nedtystad familjehemlighet. Men nu lyfter Mian Lodalen fram sin morbror ur de mörka skuggorna, befriar honom från skam och skuld och han får äntligen dansa fritt!

Det här är den tredje boken i Lodalens romansvit om [homosexuellas livsöden under 1900-talet](#), baserad på verkliga människor och händelser. Med sviten har hon gjort en viktig insats för att det samhälle vi lever i förhoppningsvis ska fortsätta göra upp med det förflutna, ge upprättelse och minnas alla de som utsatts genom åren.

Dansaren och demonerna

Mian Lodalen

Romanus & Selling, 2024

*Dansaren
och
demonerna*

EN BERÄTTELSE
OM OMÖJLIG
KÄRLEK

Mian Lodalen

ROMANUS & SELLING

Mian Lodalen (f 1962) är verksam som författare, frilansjournalist, krönikör och föreläsare. Hon har varit värd för Sommar i P1 vid två tillfällen, senast 2022.

Lodalen har bland annat skrivit självbiografierna *Dårens dotter* 2008 och *Tiger* 2010 samt romansviten om homosexuellas livsvillkor i Sverige under ett halvt sekel; [Lisa och Lilly – en sann kärlekshistoria](#) 2020, [Lesbiska ligan – en sann kriminalhistoria](#), 2021 och *Dansaren och demonerna – en berättelse om omöjlig kärlek* 2024.

SocialPolitik har också recenserat tonårsboken [I döden för dig.](#)

Mian Lodalen utnämndes 2024 till hedersdoktor vid Jönköpings Universitet.